

УКРАЇНСЬКА СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТІЯ НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ РУП)

Здобуття незалежності Україною стало логічним завершенням багатотомових змагань українського народу за свою державність. Невід'ємним складником державотворення є процес формування багатопартійної системи, утворення політичних партій, що сповідують різні ідеології та пропонують свої шляхи вирішення нагальних проблем суспільства. В історії України були періоди функціонування власної партійної системи, тому дослідження історичної традиції має теоретичне й практичне значення для сьогодення. У цьому плані цікавим є аналіз діяльності Революційної української партії (РУП) – першої з українських соціал-демократичних угруповань початку XX ст.

Національні інтереси України на початку XX ст. вимагали виведення визвольного руху на якісно новий політичний рівень. Реалізація цих інтересів залежала від того, у якій формі (незалежної чи автономної) Україна набуде державного статусу. Українська соціал-демократія під час першої російської революції мала вторинний характер, відчуваючи ідейний та організаційний тиск російських соціал-демократів. Але українські соціал-демократи більше орієнтувалися на селянство, їх соціальна база – соціалістична течія громадівського руху.

Першою в Наддніпрянській Україні у м. Харкові Д. Антонович, М. Русов, Н. Порш, С. Петлюра, В. Винниченко заснували РУП, до якої увійшли вільні громади восьми міст, представники радикальної, соціал-демократичної, соціал-революційної течій політичного руху. Політичною програмою РУП стала робота М. Міхновського «Самостійна Україна», назва якої говорить про реалізацію ідеї державності у формі незалежної самостійної Української держави. Однак ідея самостійності України не знайшла широкої підтримки ні в партії, ні в Україні загалом. Поступово РУП відмежовується від ідеї самостійності, а з остаточним переходом на соціал-демократичні позиції зовсім відмовляється від цієї ідеї, про що

свідчить «Нарис програми РУП». «Нарис» закликав до перетворення Росії на федеративну республіку й установлення в Україні автономії. Проте прихильники самостійності заснували Українську народну партію (УНП) і відчайдушно продовжували пропаганду своєї ідеї. Погляди самостійників відбито в програмі УНП, новацією якої було визначення політичного устрою України як президентської республіки на федеративних засадах. Допускалася й автономія як етапний період на шляху до самостійності.

Наступним етапом розвитку ідеї державності в середовищі РУП став «Проект програми РУП», затверджений у грудні 1905 р. на з'їзді партії як програма, у якій визначено повноваження загальнофедеративних органів влади й набагато детальніше відтворено функції органів влади автономної України.

Отже, створення українських партій ознаменувало перехід до вищої політичної стадії визвольного руху, одним із завдань якого було вирішення проблеми державності України. Політична програма українських соціал-демократів не була завершеною. Теза про самостійність України стає ідеалом без деталізації його досягнення. Національне питання (форма майбутнього державного устрою України та проблема самостійності партійної організації) стало причиною розколу партії, що значно перешкоджало поширенню її впливу в суспільстві. Це унеможливлювало й згубно впливало на створення єдиного українського національно-визвольного руху. Однак теоретичні розробки ідеї державності українськими політичними партіями початку ХХ ст. стали підґрунтям, на якому базувалося її втілення в життя в період Української революції 1917–1920 рр. та на основі якого розвивався національно-визвольний рух 20–80-х рр. ХХ ст. і, нарешті, було здобуто незалежність України.

Безбожная Т.
НТУ «ХП»

НИКОЛАЙ II РОМАНОВ В ДНИ РЕВОЛЮЦИОННЫХ СОБЫТИЙ

На российский престол император Николай II взошёл в 26 лет осенью 1894 г. в результате преждевременной смерти отца. За период прав-